

İNSANIN İRADESİ VE KADER

Allah (cc), insanlara iyiyi ve kötüyü ayırt edebilmeleri için akıl ve irade vermiştir. Peygamberler ve ilahi kitaplar aracılığıyla doğru yolu göstermiş ancak seçim yapma hakkını insanlara bırakmıştır.

İnsan davranışları seçime dayalı ve zorunlu olmak üzere iki kısımdır. Yazı yazmak, oturmak, çalışmak, namaz kılmak özgür iradeyle seçilerek yapılan davranışlardır. Kişinin bu sorumluluk alanına **cüzi irade** denir. İnsan, sınırlı bir özgürlüğe sahiptir ve bu nedenle tercih ederek yaptıklarından sorumludur.

Külli irade, Allah'ın (cc) sınırsız iradesidir. Evrendeki her şey külli irade sayesinde gerçekleşir. Kalbin çalışması ve nefes alıp vermek insanın iradesinin dışında gerçekleşir. Ne zaman, nerede, hangi anneden doğacağı, hangi ırktan olacağı, göz ve ten rengi insanın karar ve iradesinin dışında Yüce Allah'ın takdiriyle gerçekleşir. Allah'ın (cc) külli iradesi, cüzi irade olarak adlandırılan insan iradesini de kapsar. Yani insan, yaptığı fiillerde özgürdür fakat bu fiillerin gerçekleşmesini sağlayan Yüce Allah'tır. İnsan, kendi iradesi ve seçimi dışında başına gelen durumlardan sorumlu değildir.

Sorumluluk bir kimsenin verdiği kararların sonuçlarını üstlenmesi, yaptığı ya da yapması gerekirken yapmadığı işlerden dolayı hesap vermek zorunda olmasıdır. İnsan, akı ve iradesi sebebiyle tercihlerinde özgürdür. Dolayısıyla tercihleri sonucunda ortaya çıkan durumlardan da sorumludur. Konuyla ilgili, Kur'an-ı Kerim'de “... **Yapmakta olduğunuz şeylerden mutlaka sorguya çekileceksiniz.**” (Nahl suresi 93. ayet) buyurulmaktadır.

Allah'ın (cc) iradesi gibi ilmi de her şeyi kuşatır ve sonsuzdur. İnsanın bilgisi görünen âlemdeki bilgilerle sınırlıyken Yüce Allah'ın ilmi hem görünen hem de görünmeyen (gayb) âlemi kuşatır.

Kader insanın sorumluluktan kaçması için bir bahane değildir. Kişi, yaptığı yanlışları “kaderim böyleymiş”, “alın yazım buymuş” diyerek meşrulaştıramaz. Örneğin hırsızlık yapan bir kişinin suçunu kadere bağlaması İslam'a uygun değildir. Hırsızlık, kötü bir davranıştır ve kişi bunu kendi özgür iradesiyle seçmiştir. İnsan, yaptığı hataların sorumluluğunu Allah'a (cc) yüklememeli, evrenin yasalarını ve kendi seçimlerinin sonuçlarını göz önünde bulundurmalıdır.